

IZOLDE JOHANNSEN alias DÉNESI ILDIKÓ

KRIEGSMARINE 1918-1940. / HANS LANGSDORFF A "GENTLEMAN-KALÓZ"

Előadásomban Hans Langsdorff sorhajókapitány életútján keresztül bemutatom a német haditengerészet felemelkedését és a kezdeti éveket.

Munkám során nem voltam egyedül, 2015-ben létrehoztam a szakértőkből álló Kriegsmarine-csoportot

A Kriegsmarine- csoport szakmai lektorai:

Kriegsmarine-csoport

Top Row:

- Izolda Johannsen
fró
- Veperdi András
szakmai lektor
- Székely István
szakmai lektor
- Dr. Balogh Tamás
szakmai lektor
- Dr. Pék György
szakmai lektor

Bottom Row:

- Kiss Tamás
Kryštofians
lektor
- Csiszár Krisztina
lektor
- Lévai Szabasztián
Letya
blogger
- Nyíró Veronika
grafikus
"német kiadás"

Továbbá:

- Dr. Ákos György (fordító)
- Cseh Gabriella (fordító)
- Jánószky Beáta (fordító)

Szakanyagok:

- Fekete Krisztián
- Tibor Neubrandt
- és sokan mások

Veperdi András, szakmai lektor, tengerészkapitány, ny. á. honv. alezredes, A Magyar Tengerészek Egyesületének tagja, több mint 25 angol nyelvű szakkönyv szakfordítója, mely anyag bedolgozásra került a sorozatba.

Székely István, szakmai lektor, nyugalmazott tengerészkapitány,
A Magyar Tengerészek Egyesületének tagja.

Dr. Balogh Tamás, Európai-, társadalombiztosítási- és műemlék-
védelmi szakjogász, hajóroncskutató, hajózástörténeti szakíró.

Dr. Pék György, szakmai lektor, hazailag és nemzetközileg
többszörösen elismert modellező mester.

A német történelem és a haditengerészet:

Németországnak az első világháború – a Nagy Háború -,
lezárását követően súlyos társadalmi és gazdasági problémákkal
kellett szembenézni.

1918. november 21. csütörtök du. 15.57.

Levonták a német hadilobogót és többé nem is lehetett volna
felvonni. A Német Haditengerészeti Flotta megadta magát. A
győztes nagyhatalmak megtiltották az országnak, hogy
tengeralattjárókat, hidroplánokat építsenek és hajóflottája
gyakorlatilag megsemmisült, a kiképzést sem engedélyezték.
Mindösszesen hat csatahajó és két tartalék maradt meg. Öreg,
leharcolt hajók voltak ezek, az angolok nem gondolták, hogy
valaha is szerephez jutnak, vagy fenyegetést jelentenek. Nagyot
tévedtek, ez volt az első tévedésük. Kimondták, hogy egy
bizonyos húsz éves időkorlát alatt nem építhetnek a németek új
hajókat. Csakhogy.. mivel a legöregebb hajókat hagyták meg
nekik, az időkorlát már 1923-ban lejárt és a 20-es évek végén
megkezdődhettek a hajópótlások.

Maximilian von Spee grófról a Nagy Háború hősről nevezték
el 1934. június 3-én az épülő új hadihajót. Az új konstrukció a
páncéloshajó nevet kapta (az egyébként jobban ismert zsebcsa-
tahajó vagy zsebcirkáló gúnynevet az angolok ragasztották rá –
ezt a németek soha nem mondták ki.) Miért volt korszakalkotó
az *Admiral Graf Spee* páncéloshajó a maga nemében? Egyetlen

megszokott kategóriába sem fért bele. Nem volt csatahajó, de páncélos nehézcircáló sem. Ugyanakkor rendes circáló sem, mert páncélzata és fegyverzete révén egyedülálló volt a világ tengerein. Egész felépítése a megszorításokat tükrözte: ha nem építhetnek valódi csatahajót, akkor az új típus fegyverzete és páncélzata erősebb lesz minden eddiginél és nagy sebessége révén elegánsan elkerülheti a nálánál nagyobb csatahajókat.

Parancsnoka az akkor negyvenöt éves Hans Langsdorff sorhajókapitány lett. Langsdorff példaképe tizenkét éves korától von Spee gróf volt. Sorsszerű esemény volt a gyermekkori rajongás és a későbbi tragédia kapcsolata. A gróf életét vesztette a falklandi-csatában míg Langsdorff halálához közvetetten a róla elnevezett hajó vezetett.

Életrajz íróként számomra a legfontosabb a történetben szereplő emberek bemutatása volt, a háborús évek, cselekmények közelebbi megismertetése, egyéni életutak mentén. Ezért hoztam előadásomhoz olyan képeket, melyek egészen más szituációban mutatják be a történelmi személyeket. Langsdorff , ellenfeleitől kapta a „gentleman kalóz” vagy „úriember kalóz” elnevezést.

Én történelmiregény íróként részese vagyok a rehabilitációnak, szeretném bemutatni az érem másik oldalát, előléptetni a német katonát az évtizedek alatt rárakódott előítéletek mögül.

Holde Johannsen - Michael T. Marble
A birodalmi kalóz

Felső sor balról jobbra: a hajó építése, avatása, pusztulása..

Középső sor balról jobbra:

Walter Kay sorhajókapitány – első tisztt,

Kurt Diggins tengerész hadnagy – segédtiszt,

a fedélzeti fúvós zenekar tagjai próba közben,

Jürgen Wattenberg korvettkapitány – navigációs tiszt,

Paul Ascher fregattkapitány - tüzérfőnök

Alsó sor balról jobbra: A hajó „munka közben”

Hans Langsdorff sorhajókapitány a hajó parancsnoka,
a hajóágyú támadás közben.

„Többet ér nekem ezer élő fiatalember, mint ezer halott hős”

A fenti mondat Hans Langsdorff legismertebb kinyilatkoztatása.

Szembement Hitlerrel és nem hagyta a legénységét elveszni.

Tettével nemcsak saját ezeregyszáz fős legénységét mentette

meg a haláltól, de emberségének és lovagiasságának köszönhetette közel hatszáz angol foglya is későbbi szabadulását. Közel hetvenen Montevideóban nyerték vissza szabadságukat, a többieket a Jössing-fjordban szabadították ki Philip Vian admirális vezetésével az „Altmark-incidens” végén.

A történet nem lenne kerek egész a méltán elhíresült kalózpáros másik tagja az *Altmark* ellátóhajó és parancsnoka bemutatása nélkül. Heinrich Dau sorhajóhadnagy vezette a tartályhajót, mely börtönhajóként vonult be a köztudatba, Langsdorff ugyanis az elfogott angol hajók tiszteit saját hajóján tartotta, míg a legénység többi tagját az *Altmarkon* szállásoltatta el. Két hajó legénységét elengedte – kivéve egy főt az *Africa Shell*-ről, a parancsnokot. Rá még visszatérek, mert a két parancsnok német és angol szereplő között legendás barátság született. Az utolsó elfogott hajó a *Streonshalh* teljes legénységét viszont a *Graf Spee*-n tartotta, mert már nem volt idő az *Altmarkkal* találkozni, december 13-án megvívták az angol trióval az ütközetet.

A csata előtt kitérnék a haditengerészet egyik legendás párosának barátságára. A hatodik elfogott brit hajó parancsnoka, az ír Patrick Dove volt.

Langsdorff aki négy nyelven beszélt, kitűnően eltársalgott foglyával angolul. A brit kapitány tizenkilenc napot töltött a német hadihajón és élményeit később könyvben megírta, szót emelt a német sorhajókapitány mellett és élete végéig ápolta emlékét

A csata, a dél-atlanti vizek egyetlen nagy ütközete. 1939. december 13.

Churchill három hajót küldött a kalóz elfogására, Henry Harwood ellentengernagy vezetésével. Az *Ajax*, *Achilles* és az *Exeter* csatára kényszerítette a hadihajót, mely sérülten

bevánszorgott a semleges Uruguay fővárosának Montevideónak kikötőjébe. Az öböl egyben menedéke és csapdája is a hajónak. A négy napos tárgyalássorozat nem hozott eredményt, csupán a sebesültek kórházi elhelyezését és a katonai temetést sikerült elintéztetni

Langsdorff a sikertelen tárgyalások után hetvenkét óra elteltével kifutott a hajóval, majd felrobbantatta és legénységével kalandos éjszakai úton vontatóhajókon Argentína fővárosába Buenos Airesbe indult.

Itt azonnali internálás alá vették a hajótörötteket, Langsdorff egy estélyt adott tisztjeinek és a főváros politikusainak, illetve hajózási vezetőinek, majd 1939. december 20-án éjfélkor öngyilkosságot követett el, főbelötte magát. Hivatalos levelében magára vállalt minden felelősséget, jól tudva, hogy tetteivel később családjának is mennyi fájdalmat és nehézséget okoz majd. Jól sejtette, mert Hitler nem adta meg Ruth Langsdorffnak a teljes özvegyi nyugdíjat és a családot sokszor zaklatták, a sorhajókapitány nevét sem volt szabad kiejteni.

A történetből tehát kiszállt a hajó és parancsnoka, de innen még közel sincs vége. A december 14-én kiszabadult angol parancsnokok azonnal tájékoztatták az Admiraltást az *Altmark*on sínylődő háromszázhárom bajtársukról és Churchill parancsba adta, hogy keressék meg a börtönhajót bárhol legyen is. Végül öt brit hajó beszorította az *Altmark*ot a norvégiai Jössing fjordba és rövid tűzpárbajt követően a német hajó megadta magát és a foglyok kiszabadulhattak.

A *Graf Spee* legénységének további sorsa:

a tisztek java része hazaszökött, hogy újra szolgálatba álljon. A legénység több tagja Argentínában maradt, megnősült, családot alapított. Mindannyian hálával, szeretettel és

tisztelettel emlékeznek egykori parancsnokukra, aki döntésével megmentette az életüket. Langsdorff azon kevés Harmadik

Birodalom-beli tengerésztiszt akire az ellenfelek is tisztelettel és elismeréssel gondolnak. Maga Churchill is elismeréssel nyilatkozott róla.

Kalóztevékenysége során – az elfogott kilenc hajó tekintetében - egyetlen halálos áldozatot sem ejtett, a sebesültek száma is elenyésző volt.

Fülszöveg:

1939. augusztus 21.

Az *Admiral Graf Spee* német birodalmi páncéloshajó Hans Langsdorff parancsnok vezetésével a legnagyobb titokban elhagyta a wilhelmshaveni kikötőt. Ellátóhajója, az *Altmärk*, Heinrich Dau kapitánnyal az élén már augusztus 6-án útnak indult. A két hajó fiatal, tettekre kész legénysége izgatottan figyelte a hazai és a külpolitikai híreket. A két parancsnok kivételével egyikük sem sejtette, hogy mi a célja a kihajózásnak.

Langsdorff és Dau parancsnoki kabinjának biztos rejtékén egy-egy lezárt, titkos boríték lapult, melyet csak a háború kitörésekor nyithattak fel...